

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Joh. Jonstoni Thaumatographia Naturalis

Jonston, Jan

Amstelodami, 1661

Caput VII

urn:nbn:de:bsz:31-97032

Diaſtolen in univerſum mare diſtribuitur halitus falſus pro anima, ne putreſceret. Hæc ex *Lidiato*. Tu petende, & quem vis, ſequere.

CAPUT VII. DE TERRA.

ARTICULUS I.

De novo Orbe.

Quicquid ultra Atlanticum, occidentem verſus, conſpicitur, ignotum primoribus fuiſſe quidam autumant. *Columbus* primus detexit. Hunc ſecuti *Americus Veſputius*, *Magellanus*, *Dracus*, *Candiſchius del Nort*, & alii, quorum unusquiſque aliquem illius aperuit angulum, ut interim taceam *Raleghum* qui in *Gujanam*, *Forbiſcherum*, & *Hollandos* qui in *Septentrionem* vela fecere ſua. Inde apud Philoſophos quæſtio, Quomodo eò devenerint homines? *Stricta* & condemnatoria in *Episcopum Virgilium* ſerula, quod *Antipodas* dixiſſet; quamvis excuſat *Baronius*, alio cælo & *Sole* frui addidiſſe. At notam fuiſſe veteribus novam illam terram judicant alii. Nota *Seneca* in *Medea* prædicitio.

*Venient annis ſecula ſeris,
Quibus Oceanus vincula rerum
Laxet, novosque Typhis degat orbes:
Atque ingens pateat tellus,
Nec ſis terris ultima Thule.*

Ciceronem vide; *ἀντιπόδας* appellat ab oppoſito nobis axe, *Antichtonas*. *Mela* quaſi adverſam terram. Eſt & in *platonis Timæo* memoria *Atlantis* inſulæ, quam *Aſia* & *Africa* amphioſtem aſſerit. Verba addo. *Traditur Athenienſis Civitas*, reſtituiſſe olim innumeris hoſtium copiis, quæ ex *Atlantico mari* profecta, propè *Jam cunctam Europam*, *Aſiamque* obſederant. Tunc e-

nim erat fretum illud navigabile, habens in ore & quasi vestibulo ejus Insulam, quam Hercules columnam cognominant, ferturque Insula illa Lybia simul & Asia major fuisse, per quam ad alias proximas Insulas patebat aditus, atque ex Insulis ad omnem continentem e conspectu jacentem vero mari vicinam. Sed intra os ipsum portus angusto sinu fuisse traditur. &c. Post hac ingenti terra motu, jugique dici unius & noctis illusionis factum est, ut terra dehiscens omnes illos bellicosos absorberet; & Atlantiam Insula sub gurgite mergeretur. Aristoteles vero refert lib. admirand. c. 8. in mari extra Herculis columnas, Insulam à Carthaginensibus inventam, quæ sylvas haberet & flumina apta navigiis, distasse verò per plurimum dierum itineris spacium. Cum autem plures Carthaginenses felicitate loci illecei, incolis immiscerentur, mortis pœnam constitutam à Ducibus, addidit iis, qui eo adnavigassent. Audiamus & Senecam (l. 7. quest. c. 31.) Multa venientis ævi populus ignota nobis sciet. Multa seculum tunc futurum, cum memoria nostri exoleverit, reservantur. Pusilla res mundus est, nisi in illo quod querat, omnis mundus habeat. Et alibi quest. 5. cap. ult. Vnde scio, an nunc aliquis magna gentis in abdito dominus, fortuna indulgentia tumens, non contineat intra terminos arma? An paret Classes ignota moliens? Vnde scio hic mihi an ille ventus bellum invehet? Quidam imaginantur Augustum eo usque extendisse suum imperium. Marinus Siculo auctor est, repertum in novo orbe nummum aureum veterem cum effigie Augusti, eumque Romam ad Pontificem fidei ergo missum, per Iohannem Ruffum Episcopum Consentinum. Magis mirum quod scribunt Hispani; in valle quæ Cautem dicitur in Chili provincia, oppidum esse, quod Imperiola ab hac causâ nominant: quoniam in plerisque domibus & portis repererunt Aquilas bicipites formatas, ut hodiè videmus in Romani Impetii signis. Haud dissimile notat Ammianus lib. 17. in obeliscis Egyptianorum sculpta conspici volucrum ferarumque etiam alieni mundi genera inulta. Quid nos jam ad hæc?

Novissè

Novisse dicimus, vix calcaſſe. At ſi vera quæ à *Platone* dicuntur, de quibus & apud *Tertullianum Apolog.* c. 39. atque *Marcellinum lib.* 17. invenies; Et hoc adjuicimus; Prædictio *Senecæ* de Inſulis potius ſonat Britannicis, in gratiam *Claudii*. Falfum, quod de *Auguſto*. Aëta hujus *Diſi* habemus omnia; ſi quid ſilentium involvit, humile illud eſt. Facile verò novitas antiquitatis acquirit nomen, fraus ſupponentis ſi acceſſerit.

ARTICULUS II.

De quarundam terrarum miraculis.

REfert *Plinius*, nos ex illo. Celebre fanum habet *Veneris Paphos*, in cujus quandam aream non implit. *Plin. lib.* 2. cap. 96. Iuxta *Harpafa* oppidum *Aſſæ*, cautes ſtat horrida, uno digito mobilis: eadem ſi toto corpore impellatur, reſiſtens. In *Taurorum Peninſula* in civitate *Paraſino* terra eſt, qua ſanantur omnia vulnera. In agro *Arđano* frumentum ſatum non naſcitur. Ad aras *Murtias*, in *Veiente* & apud *Tuſculanum*, & in ſylva *Ciminia*, loca ſunt, in quibus in terram depaſta non extrahuntur. *Plin. l.* 2. c. 94. In *Cruſtumino* natum fœnum ibi noxium, extra ſalubre eſt. Quædam verò terræ ad ingreſſum tremunt; ut in *Gabiens* agro non procul urbe *Roma*, jugera ferme ducenta, equitantium curſu; ſimiliter in *Reatino*. Pulvis in *Puteolanis* collibus maris fluctibus opponitur merſusque protinus fit lapis unus inexpugnabilis undis, & fortior quotidie. utique ſi *Cumano* miſceantur cæmento. *Plin. l.* 35. c. 13. Eadem eſt terræ natura quæ qualibet magnitudine exciſa, & demerſa in mare, lapidea extrahitur. In fonte *Gnidio* dulci intra octo meſes terra lapideſcit. Ab *Oropo* etiam *Aulidem* uſque quicquid terræ attingitur mari, mutatur in ſaxa. Terræ cultura quondam magni apud *Romanos* præcii. *Serentem* invenerunt dati honores *Serranum*, unde cognomen. *Aranti* quatuor ſua jugera in *Vaticano*, quæ præta

Quin-

Quintia appellantur, Cincinnato Viator attulit Dictaturam, & quidem ut traditur, nudo, plenoque pulveris etiamnum ore. Cui Viator, *Vel à corpus*, inquit, *ut proferam senatus populique Romani mandata*. Hinc Plinius lib. 18. c. 3. ad quæstionem unde tanta tum ubertas? respondet. *Ipsorum tunc manibus Imperatorum colebantur agri (ut fas est credere) gaudente terra vomere laureato, & triumphali aratore: sive illi eadem cura semina tractabant, qua bella; eadem diligentia arva Disponebant, qua castra: sive honestis manibus omnia latius proveniunt, quoniam & curiosius fiunt.*

CAPUT VIII. DE INSULIS.

ARTICULUS I.

De ortu & interitu Insularum.

INSULÆ portiones terræ sunt, Oceano cinctæ. Ortus varia habent principia. Emergere quædam ex mari, à continenti avulsæ quædam, aggesta nonnullis ortum dedit materia. Nata spectante Seneca *quæst. l. 6. c. 21.* in Aegeo mari una: avorum suorum tempore aliam emeruisse apponit. *Spumabat, inquit, interdium mare, & fumus ex alto ferebatur. Nam demum prodebat ignem non continuum, sed ex intervallo emicantem fulgurum more, quoties ardor inferius jacentis superum pondus evicerat. Deinde saxa convoluta, rupesque partim illase, quas spiritus antequam verterentur expulerat, partim exese & in levitarem pumicis versa; novissime cacumen adusti montis emicuit &c.* Strabo lib. 1. Geograph. scribit inter Theram & Therasiam primo flammam è mari torb quattiduo, quasi arderet mare, emicuisse; postea sensim emeruisse Insulam quandam patentem ad stadia duodecim, totam constantem ex lapidibus ignitis. Atalanta civitas Locris adhærens contigua, repentino maris impetu abscissa, atque desolata in Insulam